

3 Dotazníkové šetření

Jak je uvedeno již v úvodu článku, tato kapitola se věnuje dotazníkovému šetření. Šetření bylo provedeno v malém rozsahu v rámci možností Komunitního pro válečné veterány v Brně. Je důležité znovu zdůraznit, že vzhledem k rozsahu a návratnosti je jen velmi obtížné jeho výsledky generalizovat. Dotazníky byly rozeslány mezi 15 veteránů, návratnost pak činila 7 dotazníků. Svůj hlavní účel – určité prvotní sociologické sondy do názorů válečných veteránů – však splnilo. Následující podkapitoly shrnují vyjádření respondentů k jednotlivým tématům. Nejdelší služba u zpovídaných veteránů činila 41 let, nejkratší 15 let. Průměrná doba veteránů ve službě pak byla 27 let. Rozpětí u let strávených pod veteránským statutem činilo od 1 do 27 let. Průměrná doba, kterou respondenti strávili jako veteráni, činí 12 let.

3.1 Veteráni o radikalizaci

Ze dvou otázek zabývajících se radikalizací se ta první veteránů ptala, co si pod pojmem radikalizace představují. K otázce byla přiložena také zkrácená akademická definice radikalizace jako uvedení do tématu. Dva z respondentů odpověděli, že jev neznají, případně jej nedokáží popsat. Ostatní se k otázce vyjádřili v různých mírách detailu. Jeden z veteránů uvedl, že jde o jakékoliv „nestandardní chování jedince“, který používá sílu a silové názory neslučující se s názory většiny, jako možné případy konkrétní zmínil použití síly a podněcování k rebelii. Další respondent uvedl, že souhlasí s definicí přiloženou k dotazníku, avšak zdůraznil, že každý hodnotitel má u konkrétních případů jinak nastavené, co považuje za radikální názor/postoj a co ještě ne. Jiný respondent nabídl následující shrnutí: „vnímám tento proces, jako proces postupného vyhocení určitých postojů – může se jednat o radikalizaci zaměřenou na extrémní náboženské, pravicové, levicové, anebo třeba i environmentální postoje, které mohou přerůst až v násilný extremismus a případně i terorismus“. Poslední respondent pak uvedl, že jde o „jakýkoliv extrém – pravicový, levicový, včetně náboženského“.

Druhá otázka cílená na problematiku po respondentech žádala, aby uvedli, jaké důvody za radikalizací veteránů stojí. Dva z respondentů uvedli, že takové důvody neznají, či že se s problémem nesetkali. Jeden pak poznamenal, že byť se s takovým problémem nesetkal, teoreticky za radikalizací vidí zejména ztrátu ideálů, které jedince vedly k službě pro vlast. Další respondent uvedl, že k radikalizaci veteránů vede „nedostatek uznání a odložení jejich osobnosti na okraj společnosti“. Jiný respondent jako jeden z důvodů uvedl tzv. „obecnou

nasranost“ a dále pak zmínil psychické následky z misí či akcí, existenční potíže po přechodu do civilu a nedostatečné uznání za službu.

Jeden z respondentů se názorem značně odlišil, jelikož podle něho je „vyhraněný veterán“ ve skutečnosti jedinec, který se nenechá vláčet proudem. Doplnil, že jedním z důvodů jsou nenaplněná očekávání ze služby v armádě. Zároveň uvedl, že po době strávené v armádě se veterán spíše ztotožní s radikálním řešením problému ve společnosti a je pro něj těžké se vyznat v politických a „sluníčkářských žvástech“. Poslední respondent odmítl myšlenku, že by k radikalizaci u veteránů docházelo – prý k tomu dochází již za aktivní služby a tito jedinci se po odchodu ze služby stávají „frustrovanými veterány“. Jako důvody uvádí beznaděj a stereotyp policejní práce, menší odolnost proti stresu, syndrom vyhoření, ztrátu důvěry ve spravedlnost a právní proces. Zároveň odmítá, že by k radikalizaci mezi veterány docházelo více, než u běžné populace¹.

3.2 Veteráni o patologickém jednání

V případě otázky týkající se patologického jednání byli respondenti o poznání stručnější než v případě radikalizace. Součástí dotazníku opět byla stručná definice patologického jednání včetně konkrétních případů. Tři respondenti uvedli, že nemají žádnou osobní zkušenosti s tímto typem jednání. Další jen stručně poznamenal, že se s některými (veterány projevujícími toto jednání) setkal v rámci svých aktivit spojených s Komunitním centrem pro válečné veterány. Další respondent uvedl, že nemá takovou zkušenost osobně, avšak zaznamenal přednášky na toto téma ze strany pracovníků resortu Ministerstva obrany ČR.

Následující respondent byl o něco konkrétnější a uvedl, že se setkal se všemi případy, které byly v dotazníku jmenovány (alkohol, drogy, gambling a kriminalita). Respondent uvedl, že v závislosti na věk a roky služby je kriminalita proměnlivá – mezi příklady patří korupce, zneužití pravomocí, domácí násilí či násilná trestná činnost². Poslední respondent uvedl, že zná několik veteránů, kteří propadli gamblingu (automatům a sázkařství). Netroufá si však konstatovat, že by veteráni podléhali patologickým závislostem více než většina populace.

---

¹ Respondent relativně obsírně argumentoval, že nelze takto otázku vůbec formulovat, dokud nebude existovat „precizní komparační výzkum porovnávající extrémních postojů většinové společnosti a členů bezpečnostních sborů“. Autor článku s potřebou takového výzkumu souhlasí. Jedním z cílů tohoto textu je debatu na téma extremismu, patologického jednání a benefitů otevřít – zatím totiž neexistuje.

² Respondent se tak vyjadřuje spíše ke kriminalitě v rámci aktivní služby.

3.3 Veteráni o benefitech

Otázka týkající se benefitů měla dvě části. V té první se jakožto jediná uzavřená v rámci dotazníku tázala respondentů, zda podle nich mohou mít benefity a povědomí o nich pozitivní efekt působící proti patologickému jednání či radikalizaci. Odpovědi byly téměř vyrovnané – 4 respondenti odpověděli, že ANO a zbylí tři, že NE.

V druhé části otázky měli respondenti sdělit, zda nějaké benefity aktivně využívají a případně jaké. Celkem 5 respondentů uvedlo, že benefity vůbec nevyužívá či neví o tom, že by je využívali. Jeden z nich však uvedl, že se do budoucna chystá využít benefity týkající se rekreace, ošacení a případně koupí automobilu. Další respondent uvedl, že využívá slevu na cvičení a slevu na mobilní telefon. Poslední respondent pak zmínil využití programu Zelená cesta ve Vojenské nemocnici Brno. Také čerpá benefit v podobě zvýhodněného telefonního tarifu. Jako benefit uvádí také své využívání klubových prostor Komunitního centra pro válečné veterány v Brně.

3.4 Shrnutí

Respondenti z řad veteránů odpovídali na otázky týkající se radikalizace, patologického jednání a benefitů pro veterány. Na otázku, co si respondenti představují pod pojmem radikalizace dva odpověděli, že jev neznají. Jiní mínili, že jde o „nestandardní chování“ či „extrém“, případně nabídli vlastní definici. V návaznosti pak respondenti měli přeložit svůj názor na to, jaké důvody za radikalizací stojí. Někteří respondenti opět neodpověděli (fenomén neznají). Objevily se však také odpovědi, které korespondují s výše popsány mi studii mi ze zahraničí – respondenti zmínili nedostatek uznání, ztrátu ideálů, psychické následky z misí, existenční potíže a něco, co respondent nazval jako tzv. „obecnou nasranost“.

Další otázky se věnovali patologickému jednání, které většina respondentů zná jen v omezené míře či s ním až na výjimky nemají osobní zkušenost. Je potřeba uvést, že jde o otázku na velmi citlivé téma a bylo by tak pochopitelné, že někteří respondenti by mohli mít důvod otázku přeskochit či neodpovědět pravdivě. V posledních otázkách veteráni popisovali, zda a jaké benefity využívají, jaké benefity jim chybí a do budoucna by si přáli jejich zavedení³. Více než polovina z nich uvedla, že nevyužívá žádné. V jediné uzavřené otázce, která se tázala, zda podle respondentů mohou mít benefity a povědomí o nich pozitivní efekt působící proti patologickému jednání či radikalizaci, odpověděla těsná většina (čtyři ze sedmi), že ano.

---

³ Tato část je reflektována zejména v podkapitole 4.1 Doporučení do budoucna.

Dotazník ukázal, že většina veteránů má určité povědomí o obou zkoumaných fenoménech, určité osobní zkušenosti a také názor na jejich příčiny, který je do určité míry konzistentní s dříve provedeným výzkumem. Část respondentů jevy nezná anebo o nich – vzhledem k určité citlivosti tématu – odmítá hovořit. Tak si také můžeme vysvětlit proč měly dotazníky za daných okolností⁴ poměrně malou návratnost. Část o benefitech pak ukázala, že ačkoliv je většina respondentů nevyužívá, má nějakou představu o tom, jaké benefity by si do budoucna přála. Většina se také domnívala, že mohou mít pozitivní vliv na popsané negativní jevy.

Hlavním závěrem dotazníku je, že problematika a určité povědomí o ní mezi veterány existuje. V budoucích výzkumech by bylo velmi zajímavé tento dotazník rozeslat mnohem většímu vzorku a zjistit jaké názory panují v celé populaci veteránů.

---

⁴ Distribuce dotazníků proběhla ze strany Komunitního centra, a to mezi veterány, na které centrum má kontakt.